

7 kwietnia 2025

Stanowisko Federacji Konsumentów w sprawie Rozszerzonej Odpowiedzialności Producenta.

Toczy się dyskusja na temat tzw. Rozszerzonej Odpowiedzialności Producenta (ROP), która nakłada na producentów towarów w opakowaniach odpowiedzialność finansową za ich przetworzenie, kiedy to stają się odpadami. Polska jest ostatnim krajem UE, która jeszcze nie wprowadziła takich przepisów, należy przypomnieć, że dyrektywa unijna będąca podstawą prawną do wprowadzenia ROP powstała w 2018 roku.

Federacja Konsumentów bacznie obserwuje tę dyskusję, gdyż wprowadzenie konkretnego systemu zagospodarowania opakowań będzie miało skutki, w tym finansowe, dla konsumentów.

Apelujemy aby na systemy gospodarowania odpadami patrzeć całościowo, nie tylko z perspektywy jednej frakcji, nie zapominając, że konsumenci będą w nim odgrywać kluczową rolę. I bezwzględnie muszą być przygotowani informacyjnie na zmiany w systemie. Ze stosownym wyprzedzeniem. Dla konsumentów ważny jest efekt końcowy oraz jasny, całościowy przekaz informacyjny.

Propozycja systemu zagospodarowania opakowań przedstawiona przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska spotkała się z krytyką większości interesariuszy (producentów, organizacji odzysku opakowań), według których powierzenie funkcji głównego operatora systemu Narodowemu Funduszowi Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej będzie prowadziło do centralizacji zarządzania rynkiem odpadów. Producenci nie ukrywają, że obciążenie ich podatkiem od opakowań, ma on być przeznaczony na pokrycie kosztów zbiórki odpadów z przestrzeni publicznej, ale na razie nie wiadomo jak będzie naliczany, będzie skutkowało **wzrostem kosztów opakowań, za co zapłaci konsument kupując produkt.**

Unijna polityka odpadami zakłada, że Polska powinna w roku 2030 osiągnąć poziom recyklingu opakowań na poziomie 70% ich łącznej masy. Najnowszy raport z kontroli NIK w gminach pokazuje, że osiągnięcie tych celów jest mocno zagrożone. Aktualnie, według danych GUS, odzyskiwanych jest niecałe 48% odpadów, a poddanych recyklingowi niecałe 16%. Na samorządy, które nie osiągną konkretnych poziomów recyklingu będą nakładane kary, co może skutkować **wzrostem wysokości opłat za odbiór odpadów od konsumentów tzw. opłata śmieciowa.** W październiku br. wejdzie w życie system kaucyjny, oczekiwany przez konsumentów, ale jednocześnie będący dla nich nowym wyzwaniem. Samorządy alarmują, że w tej sytuacji brak systemu ROP może nie pozwolić na osiągnięcie poziomów recyklingu, a **skutki nałożonych kar odczują konsumenci.**

Analiza modeli ROP funkcjonujących w różnych państwach UE pokazuje, że przeważa model zarządzany przez biznes (współpraca producentów z organizacjami odzysku), a tylko w 3 krajach przyjęto model podatkowy zarządzany przez instytucje państwowe.

W toczącej się dyskusji nasz niepokój wywołuje fakt, że nie jest w niej obecny interes konsumenta, który jak pokazaliśmy powyżej będzie ponosił skutki finansowe nieudanych rozwiązań. Jednym z głównych celów dyrektywy o odpadach **jest zmniejszenie ilości odpadów** i ich negatywnego wpływu na środowisko. Zgadza się z opinią Organizacji Odzysku Opakowań - REKOPOL, że proponowany przez ministerstwo system nie gwarantuje realizacji celów środowiskowych. Konsument ma prawo do życia w bezpiecznym środowisku, ale nie może ponosić wygórowanych kosztów finansowych i organizacyjnych. Albowiem, jak wielokrotnie zwracaliśmy uwagę, aby gospodarka odpadami funkcjonowała prawidłowo potrzebne jest zaangażowanie konsumentów. Nie osiągniemy tego bez edukacji i przejrzystości systemu. Dlatego apelujemy zarówno do decydentów politycznych jak i do wszystkich zainteresowanych stron o wdrożenie takiego systemu ROP, który pozwoli na osiągnięcie unijnych celów gospodarki odpadami bez przerzucania kosztów na konsumentów.

W apelu 37 organizacji sektora rolno spożywczego w sprawie koncepcji wdrożenia ROP z dnia 18 lutego znajdują się postulaty istotne nie tylko dla sektora ale także dla konsumentów:

Wdrażane rozwiązania powinny zapewniać:

- **pełną przejrzystość i adekwatność kosztów,**
- **zagwarantowanie efektywności ekonomicznej zbiórki i sortowania odpadów opakowaniowych,**
- **poprawę jakości samej zbiórki i osiągniętych poziomów recyklingu**

Podpisujemy się pod tymi punktami oraz dodajemy jeszcze jeden, w naszym odczuciu równie istotny:

- **dostęp konsumentów do pełnej informacji o zasadach i kosztach funkcjonowania systemu.**